

KUR'AN'LA BULUŞMAK (Her cüzden 3 temel konu)

1. CÜZ (s. 1 - 20)

a- Fatiha suresi Kur'an'ın önsözüdür.

Size Kur'an hakkında özet ve anahtar bilgiler verir.

Onunla Kur'an'ı açar ve daha doğru anlarsınız.

Allah'ın sıfatları, iman, ibadet, misak ve sırat-ı müstakim duası..

b- Bakara suresi, ikinci suredir.

Kur'an'ın rehberliğini kabul eden takva (sorumluluk) sahipleri ve kabul etmeyip reddeden aşırı kâfirler ve münafıklardan bahseder.

c- Ayrıca bununla ilgili tarihten iki örnek verilir:

İlk insan Hz. Adem ile başlayan tevhid şirk mücadelesi ve kendilerine vahiy toplumu misyonu/ sorumluluğu verilen Hz. Musa dönemi İsrail oğulları ve onların başarısız olmalarına sebep olan etkenler anlatılır. Adeta Muhammed ümmetinden bu hatalara düşmemeleri istenir.

2. CÜZ (s. 21 - 40)

İlk cüzde İsrailoğullarının hatalarından ve günahlarından bahsedildi. Bunlar Kitabı ve Peygamber'in yolunu terk etmekten kaynaklanıyordu.

Bu cüzde de Muhammed ümmetine aynı hatalara düşmemeleri için temel ahkam konuları hatırlatılmaktadır.

- a- **İbadet:** Namaz, oruç, hac ve infak,
- b- **Muamelat ve Aile Hukuku:** Ticaret, helal gıda, faizi terk, evlilik ve boşanma adabı, süt akrabalığı, yemin ve vasiyet konuları,
- c - **Ceza hukuku :** İnsan öldürmenin günahı ve cezası... gibi konular aktarılmakta, her konuda Müslüman gibi davranmamız istenmektedir.

3. CÜZ (s. 41 - 60)

Bu cüzde Bakara suresinin sonu ve Al-İmran suresinin baş tarafları bulunmaktadır. **Buna göre, temel konular:**

a- Bakara suresinin son kısmında iki bölüm bulunmaktadır. İkisi de inanç ile ilgilidir:

Bunlardan birisi Ayetü'l-kürsîdir ki, orada tevhid inancı ve Allah'ın otoritesi tanıtılır. **Diğeri de** Amene'r-rasulü olarak bilinen son iki âyettir ki, burada iman yenileme, söz verme ve hayati bir dua bulunmaktadır.

b- Bakara suresinin sonundaki bir diğer önemli konu ise, diriliş örnekleridir. Allahu Teâlâ insanların ahiret inancını güçlendirmek için dünyada bazı diriliş örnekleri göstermişti. Bunlar Hz. İbrahim ve Uzeyr (a. s) döneminde yaşanmıştı. Bu örneklerden bir başkası ileride gelecek olan Ashab-ı Kehf te yaşanmıştı.

c - Al-İmran suresi Bakara'nın devamı niteliğindedir. Bakara suresinde Yahudilerin hataları anlatılırken bu surede de Hıristiyanların hataları anlatılır.

Daha surenin başında ayetlerin iki kısım olduğu, bunların muhkem ve müteşabih olarak anlaşılması gerektiği ifade edilir. Müteşabih konulara sadece iman edilir, tevil edilmez. Hz. İsa'nın babasız doğuşu da müteşabih konulardandır. Bu bir Allah'ın mucizesidir. Yahudiler muhkem ayetlerde (ahkamda) hata ettiler, Hıristiyanlar da müteşabih konularda hata ettiler.

Bu cüzde Meryem validemiz ve Hz. İsa'nın doğuşu ve gençliği anlatılır (35-58 arası), sonra da konu şu ayetle tamamlanır. **"İsa'nın durumu Adem'in durumu gibidir. Allah, Adem'i topraktan yarattı.."** Burada Hıristiyanlara bir mesaj verilmektedir: Siz İsanın babasız doğmasını yanlış yorumladınız ve hemen 'Tanrı'nın oğlu' dediniz, haşa. Halbuki onun durumu Adem'in durumu gibidir, mucizedir. Hz. Adem de hem annesiz, hem de babasız yaratılmıştır. Bunlardan dolayı Hz. İsa da bir insandır ve insan peygamberdir.

4. CÜZ (s. 61 - 80)

Bu cüzde Al-i İmran'ın son tarafı, Nisa suresinin baş tarafı bulunmaktadır. **Buna göre cüzdeki temel konular:**

a- Al-i İmran suresinin baş tarafında Hıristiyanların hatalarından bahsedildi. Bunlar müteşabih olan (akılla bilinmeyen) konularda tevîl yapmaları, (babasız doğmasından dolayı Hz. İsa'ya Allah'ın oğlu demeleri), bir de ruhbanlık diye bir şey uydurup tebliğ ve cihadı terk etmeleri idi (toplumdaki ve dünyadaki kötülöklere ve haksızlıklara sessiz kalmaları idi). Onların müteşabihteki hatalarına, Hz. Adem'in de annesiz ve babasız yaratıldığı halde ona Tanrı'nın oğlu denilmediği, Hz. İsa'nın da aynı şekilde yaratıldığı ve onun da insan olduğu açıklandı. Bu cüzde ise **onların ikincisi hatası ruhbanlığa cevap verilmektedir.**

Ülke içinde tebliğ yapılması, ülke dışından saldırılara karşı da cihad ve savaş yapılması gerektiği anlatılmaktadır. Savaşın bir takım sonuçları ve problemleri bulunmaktadır. Bunlardan birisi de yenilmek, mağlubiyettir. Allahu Teâlâ burada Uhud savaşının analizi üzerinden Müslümanların nasıl davranmaları gerektiği, münafıkların propagandasına karşı hazırlıklı olmaları gerektiğini anlatır..

b- Bu cüzün sonunda ise güzel bir dua vardır (3/191-194). Bakara suresindeki muhkem ayetlerde hata yapılmaması, hataların affedilmesi ile ilgili duadan sonra bu surede de müteşabih konularda hata yapılmaması ile ilgili bir dua bulunmaktadır. Bunun çaresinin Allah'ın gücünü, otoritesini anlamak ve teslim olmaktan geçtiği açıklanmaktadır.

c- Ayrıca bu cüzde Nisa suresinin baş tarafı da bulunmaktadır. Nisa suresinde savaş sonrası toplumdaki problemler ve çözüm yolları anlatılmakta

-Yetimler, miras, vasiyet ve ahlâkî seviyenin korunması ile ilgili hükümler açıklanmakta, şahsiyetli bir toplumun inşası emredilmektedir.

5. CÜZ (s. 81 - 100)

Bu cüz Nisa suresinin ortalarında bulunmaktadır (s. 81-100). Nisa suresinin baş tarafındaki aile hukuku konuları burada da devam etmektedir. Bu cüzdeki temel konular:

- a- **Aile Hukuku ve Ahlâkı:** Evlenilmesi yasak olan kadınlar (mahremlik, süt akrabalığı veya başkasıyla evli olanlar), helal kazanç, aile içi sorumluluk ve kocanın görevleri, ibadet bilinci, içki gibi zararlı alışkanlıkları terk, tevhid bilinci..
- b- **Savaş Hukuku ve Ahlâkı:** Zalimlere karşı savaş, mazlumları korumak, savaşta vakit namazlarını kılma şekli (kasr-ı salat ve salat-ı havf şeklinde 4/101-102), Allah'ı sürekli zikretmek (4/103) ve sabırlı (dayanıklı) olmak,
- c- **Münafıklara Karşı Strateji:** Amaçları İslâm'ı yok etmek olduğu halde Müslüman görünen şer güçlerin tespiti, onlarla mücadele etmek, toplumda güzel örnek olmak, selamı yaymak, tarafsız olanları kazanmak, suç oranını düşürmek, dünyevileşmeden korunmak ve ihsan sahibi olmak (her şeyi mükemmel yapmak)..

6. CÜZ (s. 101 - 120)

Bu cüzde Nisa suresinin son tarafı ve Mâide suresinin ilk yarısı bulunmaktadır. Buna göre cüzdeki temel konular:

- a- Nisa suresinin ortalarındaki bazı ahkam konularından sonra bu cüzde de Yahudilerin ve Hristiyanların ahkam ile ilgili hataları sıralanır ve adeta Muhammed ümmetinin aynı hatalara düşmemeleri istenir: Yahudiler Peygamberlerine verdikleri sözde durmadılar, Kitaplarının hükmünü terk ettiler, Hz. Musa'dan sonra gelen Peygamberleri öldürmeye çalıştılar, suikastlar düzenlediler. Hristiyanlar da dinlerinde aşırı-uç yorumlar yaptılar, Allah'ın kulu ve peygamberi olan Hz. İsa'ya (haşa) "Tanrı'nın oğlu" dediler.
- b- Maide suresinin baş tarafında ise; helal ve haram konuları özetlenmektedir. Meselâ, behiymetü'l-enam denilen (davar, sığır ve deve cinsi) hayvanlar helal, ihramda kara avı yapmak haramdır. Allah'ın yeryüzündeki sembollerine (Meselâ, Kâbe tevhidin sembolü, kurban Allah'a yakınlığın sembolü), ayrıca savaşın haram olduğu aylara karşı saygılı olmak, onların kutsallığına halel getirmemek gerekir. Leş, akıcı kan, domuz eti ve Allah'tan başkası adına (mesela putlar adına) kesilen hayvanların eti haramdır. Eti yenen hayvanlar bir yerden düşerek, boğularak, boğazlanarak ve yırtıcı hayvan tarafından parçalanarak ölmesi durumunda bunların etleri de haramdır (ölmeden önce yetişip kesilen helaldir). Eğitimli av hayvanın tuttuklarını yemek helaldir. Hayvanı avın üzerine gönderirken besmele çekmek gerekir. Ehl-i kitabın kestikleri helaldir, onların kadınları ile evlenmek caizdir.
- c- Maide suresinin sonraki bölümlerinde ise, bazı ahkam konuları açıklanmaktadır. Abdest, gusül, teyemmüm (5/6), şahitlik, cihad, kısas ve irtidat gibi. Ayrıca bu gibi iman, ibadet ve adalet gibi hükümleri terk eden önceki ümmetlerin sapmaları aktarılır, bu sapmaların sonunda Allah'ın gazabına ve lanetine uğradıkları gerçeği hatırlatılır.

Bu cüzde Maide suresinin son tarafı ve Enam suresinin ilk yarısı bulunmaktadır (s. 121-140).

Buna göre cüzdeki temel konular:

- a- Maide suresinin son tarafı helal gıda ve helal kazanç ile tamamlanmaktadır. Bu arada ayetler bazı hatalar için gerekli olan keffaretleri de açıklamaktadır. Bunlardan birisi yemin keffareti, diğeri de ihramlıyken kara avı yapan kişinin ödeyeceği bedel konusudur(5/89, 95). Sonra vasiyet için iki şahit tutma tavsiye edilir (5/106-108). Surenin sonunda ise havarilerin, gökten mucize bir sofraya (maide) inmesi için Hz. İsa'dan dua etmesini istemeleri ile ilgili olay anlatılır. Bu mucize gerçekleşir. Aslında bununla yeryüzünün tümünün mucize bir sofraya (maide) olduğu mesajı verilir.
- b- Bundan sonra Enam suresi gelir. Tek parça halinde inen Mekkî bir suredir. (Bakara, Âl-i İmran, Nisa ve Maide sureleri ise Medenî idi.) Önceki medenî surelerde bir vahiy toplumu olan Yahudi ve Hristiyanların bozulma süreçleri ve hataları anlatılmıştı. Bu Enam suresinde de aslında bir vahiy toplumu olan ve Hz. İbrahim, İsmail gibi peygamberleri kabul eden Arap cahiliye toplumunun hataları anlatılmakta, nasıl putperest bir toplum haline geldikleri açıklanmaktadır. Surenin başında kainatın ve insanın yaratılışı hatırlatılarak tevhid konusu ve önemi açıklanmaktadır. Sonra cahiliye Araplarının risalet ile ilgili akıldışı talepleri zikredilmektedir. Onlar melek bir Peygamber gönderilmesini istediler. Eğer yeryüzünde melekler yaşasaydı o zaman melek bir peygamber gönderilirdi. Sonra ahiret ve dünya hayatı ile ilgili yanlış görüşleri tenkit edildi.
- c- Bu bölümde Hz. İbrahim örnek verilir. O tevhid inancındaydı. Tevhid inancını ispat için yıldız, ay ve güneş gibi varlıkların tanrı olamayacağına dair bir sorgulaması aktarılır. Çünkü bunlar yok olan/değişen fani varlıklardır (6/74-81). Allah yıldız, güneş, ay ve diğer varlıkları insan için yarattı (6/96-97), insan buna şükredeceği yerde, bunları tanrı edinerek Allah'a şirk koştu. Şirk gerçekten büyük bir zulümdür (haksızlıktır).

8. CÜZ (s. 141 - 160)

Bu cüzde Enam suresinin son tarafı ve Araf suresinin ilk yarısı bulunmaktadır (s. 141-160). **Buna göre cüzdeki temel konular:**

- a- Enam suresinin ana konusu olan cahiliye dönemi Araplarının hataları sıralanmaya devam etmektedir. Bunlar; Allah'tan başkasının hükmünü kabul etmek, putlar için kurban kesmek, çocuklarını diri diri toprağa gömmek, yetime kötü davranmak, ölçü ve tartıda haksızlık yapmaktır. Enam suresi, cahiliye düşüncesine karşı İslâm'ın tevhid inancının ortaya konulduğu bir söz/dua ile sona ermektedir. (6/161-165).
- b- Bu cüzde ayrıca ARAF SURESİ başlamaktadır. Önceki surelerde sapan vahiy toplumlarından örnekler verilmişti. Yahudiler, Hristiyanlar ve cahiliye Arapları.. Bu surede ise tevhid ve şirk mücadelesinin ilk insan Hz. Adem ile başladığı; bu açıdan Peygamberlerin tevhid ve doğruluğun temsilcileri, şeytanın ve avenesinin ise şirk ve sapkınlığın temsilcileri/ana sebepleri olduğu belirtilmektedir. Burada güzel bir uyarı bulunmaktadır: "Ey Adem oğulları, dikkat edin! Şeytan, atalarınız (Adem ile Havva'yı) ayıp yerlerini kendilerine göstermek (rezil etmek) için elbiselerinden soyarak cennetten çıkardığı gibi sizi de kandırmasın/aldatmasın. Şeytan ve avenesi, hiç fark edemeyeceğiniz şekilde pusuda bekliyorlar!.." (7/27) Hz. Adem ve Havva hatalarını anlayıp tövbe ettiler ve kurtuldular. Şeytan ise hatasında hâlâ ısrar etmektedir.
- c- Bu cüzün son kısmında ise, sureye adını veren ARAF konusu zikredilmektedir. Araf, urf kelimesinin çoğulu olup yüksek yerler manasındadır. Bu terim cennet ile cehennem arasındaki bölgede bulunan yüksek yerler veya tepeler için kullanılmaktadır. Sahabeden gelen habere göre, Araf'ta duran kişiler günah ve sevapları eşit olan Müslümanlardır. Allah onlar hakkında hükmedinceye kadar bu ara tepede duracaklardır. (Bk. Hakim, II/350 (3247); Taberani, Kebir, XXI/189 (11454))

Bu cüzde Araf suresinin son tarafı ve Enfal suresinin baş tarafı bulunmaktadır (s. 161-180). Buna göre cüzdeki temel konular:

- a- Bu cüzde Araf suresi Peygamberlerin mücadelelerinden örneklerle tamamlanmaktadır. Söz konusu örneklerden en uzununu Hz. Musa dönemi ile ilgilidir. (1)-Burada Hz. Musa'nın firavun ile mücadelesi, o dönemde Müslüman olan sihirbazların firavunun katliamı ile şehit olmaları gerçeği (7/104-126), (2)-Hz. Musa'nın ve ashabının firavunun zulmünden kurtulma çabaları ve hicret talepleri, ayrıca o dönemde yaşanan kıtlık, tufan, çekirge, haşere, kurbağa ve kan yağması gibi belalar sonunda firavunun Hz. Musa ve ashabına hicret için izin vermesi, ancak sonra sözünden dönüp ordusu ile Hz. Musa ve ashabın takip etmesi ve sonunda ordusuyla beraber denizde helak olması aktarılır (7/130-136). (3)-Bundan sonra Hz. Musa'nın kutsal bölge Sina dağına gitmesi ve orada 40 gün kalması, daha sonra kendisine vahyin yazılı levhalar halinde verilmesi, o dönemde Yahudilerin sapmaları ve ihanetleri anlatılır. Meselâ, denizi geçerek firavunun şerrinden kurtulan İsrail oğulları, daha kurtulur kurtulmaz puta tapan bir kavim görünce Hz. Musa'dan da bir put yapmasını istediler; Hz. Musa ise, onlara büyük bir cahillik yaptıklarını söyledi ve nasihat etti (7/138-140). İkinci ihanet ve sapma ise, yanlarından 40 günlüğüne ayrılan peygamberleri Hz. Musa'dan sonra hemen altın, gümüş ve mücevherlerden bir buzağı yapıp tapmalarıdır (7/148-154). (4)-Sonra Ashab-ı sebt Yahudilerinin hileleri (7/162)..sıralanır.
- b- Bu cüzün ikinci bölümünde ise kalu bela olayı ile başlayan ilk ahid/söz hatırlatılır (7/172-173); Allah'ın esma-i hüsnasının (güzel isimlerinin) doğru anlaşılması gerektiği bildirilir. İnsanın şirk koştuğu putlar ve şeytanlar açıklanır ve bunlara karşı mücadele edilmesi istenir. Kur'ân okunurken bile şeytanın pusuda olup ve vesveselerle kandırabileceği bildirilir ve Euzü besmele ile şeytanın şerrinden Allah'a sığınmak gerektiği açıklanır. Enam suresi; dua, zikir, tesbih ve secde emriyle sona erer (7/204-206).
- c- Bu cüzün son bölümünde ENFAL suresi başlar; Bedir savaşındaki ilk galibiyet ve ganimet problemi açıklanır. Çünkü savaştan sonra bütün gruplar ganimetlerin kendilerine ait olduğunu iddia etmiş ve bir husumet ortaya çıkmıştı. Bunun üzerine Enfal suresinin baş tarafını indirilir ve ganimetlerin hepsinin Allah ve Rasulüne (devlete) ait olduğu açıklanır, bütün zaferin ve ganimetlerin Allah'ın yardımıyla kazanıldığı hatırlatılır. Ancak müminler hatalarını anlayıp pişman oldukları ve tövbe ettikleri için yeni inen ayetlerde; ganimetlerin humusu (1/5'i) Allah ve Resûlüne (devlete) kalacak, beşte dördü (4/5'i) ise mücahitler arasında dağıtılacak şeklinde uygulama başlatılır (8/41). O dönemde savaş teçhizatını her mücahit kendisi tedarik ettiği için ganimetten hisse sahibi oluyorlardı. Ama daha sonraları devlet, askerinin bütün ihtiyaçlarını ve savaş durumunda teçhizatını tedarik ettiği için ganimetler tümüyle devlete kaldı. Ayrıca bu 9. cüzün son tarafında müşriklerin tuzakları, tutarsız talepleri ve kaçınılmaz savaş gerçeği aktarılır, Müslümanların savaşa hazır olmaları istenir. (Bk. Oral, Rıfat, Kur'ân'la Buluşmak-2 (114 Sure: Yeni Bir Dünyanın İnşası), s.93-95))

10. CÜZ (s. 181 - 200)

Bu cüzde Enfal suresinin son tarafı ve Tevbe suresinin baş tarafı bulunmaktadır. **Cüzdeki temel konular:**

- a- Enfal suresinin son tarafında Bedir savaşı örneği üzerinden savaş stratejileri anlatılır. Ayrıca savaşta da ahlâklı olma ve kulluk emredilir. Bunlara dikkat edilirse Allah'ın yardımı her zaman Müslümanlarla beraberdir. Bir kavim kendisini değiştirmedikçe Allah da onlara olan nimetini değiştirmez. (8/53) Müslümanlara yardım eden ve kalplerini birleştiren Allah'tır. (8/63) Surenin sonunda Medine'ye hicret eden muhacirler ve onlara yardım eden ensar anlatılır, onlar medh edilir ve imanın topluma yansımalarının muhacir-ensar kardeşliğinden, ayrıca sıla-ı rahime riayet etmekten geçtiği hatırlatılır ve sure tamamlanır.
- b - Cüzün bu bölümünde Tevbe suresi başlar. Bu sure Enfal suresinin devamı niteliğinde olduğu için başında besmele bulunmamaktadır. Ayrıca sure, anlaşmayı bozan ve bölgede sürekli fitne çıkaran müşriklere verilen bir ulti-matom ile başlar. Bu nedenle de surenin başında rahmet ifadesi olan bismelenin bulunmadığı belirtilir. Bu bölümde yeryüzünde fitne çıkaran düşmanlara karşı savaşa hazır olunması gerektiği açıklanır. Ayrıca önemli bir iç tehlike olan ve İslâm toplumunun birliğini bozan, moralini çökertmeye çalışan münafıklar üzerinde durulur. Onların ahlâkî zaaf-ları, çalışma usulleri ve stratejileri anlatılır. Müslümanların bunlara karşı da dikkatli olmaları ve mücadele etmeleri gerektiği hatırlatılır. Çünkü bir toplumun iç ve dış güvenliği çok önemlidir.
- c- Bu cüzün son kısmında infaktan bahsedilir. Ekonomik refahın sağlanması için çalışma ve teknoloji üretme yanında toplumsal yardımlaşma modeli olan bir infak stratejisi geliştirilmesi emredilir. Yardıma muhtaç olanların mutlaka korunması gerektiği hatırlatılır. Toplumsal infakın bir parçası olan zekat ve sadakaların kimlere verileceği açıklanır (9/60). Bütün bu çalışmaların İslâm toplumunu güçlendireceği ve kalpleri birleştireceği anlatılır. Bu noktada da olumsuz propaganda yapan münafıklara yeniden dikkat çekilir.

Bu cüzde Tevbe suresinin son tarafı ve Yunus suresinin tamamı bulunmaktadır. **Cüzdeki temel konular:**

- a- Tevbe suresinin son tarafında tövbe ve istiğfar konusu işlenmektedir. Bir peygamberin, müşrikler için istiğfar etmesinin ve af dilemesinin doğru olmadığı belirtilmektedir. Bununla ilgili olarak Hz. İbrahim üzerinden örnek verilmektedir. Çünkü o da kafir olan baba(lığı) için istiğfar etmişti. ALLAH ise muhacir, ensar ve diğer samimi müminlerin dua ve istiğfarlarını kabul etmektedir. Bu bağlamda Tebük savaşına keyfi katılmayan, ama sonra çok pişman olup tövbe eden 3 sahabinin durumu hatırlatılır. Bir aydan daha fazla süre devam eden bu tövbe/ pişmanlık süreci, toplumsal tepki ve yeryüzünün onları daralttığı bir dönemde tövbelerin kabul edilmesi ve 3 sahabinin kurtulması bizim için önemli bir örnektir. (9/118)**
- Rıyazu's-salihin isimli hadis kitabının başındaki Tövbe bölümünde, tövbe eden bu 3 sahabinin ilginç hikayesi aktarılır. Mutlaka oradaki bu olay gibi çok farklı tövbe olayları okunmalıdır.**
- b - Bu cüzde Yunus suresi de bulunmaktadır. İlk kısmında Hz. Peygamber'in Mekke'deki risalet çalışması, insanları tevhide çağrışı ve onların tepkileri karşısında sergilediği Müslümanca duruş anlatılmaktadır. Burası aslında bütün davetçiler için önemli bir bölümdür.**
- c- Yunus suresinin ikinci bölümünde ise önceki 3 peygamberin tevhid çağrısı, risalet çalışması ve cahiliye toplumu karşısında sergiledikleri duruşları anlatılır. Bu tevhide duruşun bütün peygamberlerin sünneti (hayat tarzı) olduğu hatırlatılır ve bütün davetçilere bir mesaj verilir.**

Bu cüzde Hud suresinin tamamı ve Yusuf suresinin ilk yarısı bulunmaktadır. Yunus > Hud > Yusuf > İbrahim > Hicr sureleri aslında Elif-lam-ra (الر) ile başlayan sureler serisidir. Bununla belki de bu 5 surenin konu birliğine dikkat çekilmekte ve dikkatli okunması gerektiği mesajı verilmektedir. **12. Cüzdeki temel konular:**

- a- Hud suresinin girişinde (tebliğ edilmesi emredilen) tevhid, risalet ve ahiret ile ilgili kısa bilgiler verilmektedir. Bu girişten sonra önceki ümmetlere gönderilen Peygamberlerin tebliğ sırasında yaşadığı olaylar (Yunus suresindeki kaldığı yerden) anlatılmaya devam etmektedir; orada Peygamberlerin kavmi ile ilk iletişimleri/tebliğleri ve kavimlerinin tepkileri anlatılırken, bu surede ise olayların devamında tebliği reddeden ve peygamberlere savaş açan o kavimlerin helâkı açıklanmaktadır. Hz. Nuh ve kibirli kavminin helak oluşu (11/25-49), Hz. Hud ve hilekâr kavminin helak oluşu (11/50-60), Hz. Salih ve zalim kavminin helakı (11/61-68), Hz. Lut ve ahlâksız kavminin helakı (11/77-82), Hz. Şuayb ve sahtekar kavminin helakı (11/61-68), Hz. Musa ve kendisini putlaştıran zalim firavun ile mücadelesi ve zalimlerin sonu (11/96-101) anlatılmakta; "Kesinlikle zalimlere meyletmeyin.." (11/113) emri ve "Rabbin yaptıklarınızdan gafil değildir" (11/123) hatırlatması ile sure sona ermekte; Muhammed ümmetinin aynı hatalara düşmemesi istenmektedir.
- b- Bu cüzde ayrıca Yusuf suresinin ilk kısmı bulunmaktadır. Yusuf suresinde sadece Yusuf peygamberin hayatı baştan sona anlatılmakta, başka bir yerde Hz. Yusuf ile ilgili bir bilgi verilmemektedir. Sure Hz. Yusuf'un gördüğü bir rüya ile başlar. Bu rüya ile babası Yakup Peygamberin küçük Yusuf'a sevgisi daha da artar. Bunu kıskanan kardeşleri küçük Yusuf'tan kurtulmak isterler ve onu bir kuyuya atarlar. Oraya su için uğrayan bir kervandaki kişiler onu kurtarırlar, ancak Mısır'a götürüp ve orada köle olarak satarlar.
- c- Hz. Yusuf'u satın alan kişi Mısır'ın üst seviyede yöneticisi olan bir azizdir. Eşi ile birlikte Yusuf'u büyütürler. Ancak Yusuf güzel bir genç olunca Azizi'nin hanımı tarafından rahatsız edilir ve kadının bu ahlaksız isteği/gözü dönmüştüğü etrafta duyulunca o dönemdeki skandalı önlemek için; suçsuz olduğu halde Hz. Yusuf'u hapse atarlar. Çünkü sonuçta o bir köledir ve hiçbir kıymeti yoktur. Hapiste Hz. Yusuf iki kişi ile tanışır. Bir gün o ikisi bu temiz gence gördükleri ilginç rüyalarını anlatırlar. Hz. Yusuf rüyalarını tabir etmeden önce onlara tevhid inancını anlatır, tebliğ eder. Sonra bu rüyayı; o iki kişiden birisinin hapisten kurtulup kralın yakın adamı olacağı, diğersinin ise asılıp idam edileceği şeklinde tabir eder, yorumlar. Daha sonra olaylar bu şekilde gelişir. Kurtulan kişi kralın yakın adamı olur ve Hz. Yusuf'u unuttur. Yıllar sonra kralın gördüğü bir rüyayı kimse tabir edemeyince, o kişinin aklına zindandaki Hz. Yusuf gelir ve onu çıkartırlar. Hz. Yusuf bu rüyayı ileride gelecek ve yedi yıl sürecek büyük bir kıtlık ile tabir eder. O kıtlığa hazırlık yapılması gerektiğini söyler. Bunun üzerine Hz. Yusuf, kral tarafından Mısır'ın ekonomisi ile ilgili olarak görevlendirilir ve büyük hazırlıklar başlar. Bu dönemde Aziz'in karısı da vicdan azabından dolayı Yusuf'un suçsuz ve temiz olduğunu itiraf eder...(Sonraki gelişmeler ve olaylar bir sonraki 13. cüzde devam etmektedir.)

Bu cüzde Yusuf suresinin son yarısı, Ra'd ve İbrahim surelerinin tamamı bulunmaktadır. **13. Cüzdeki temel konular:**

- a- Yusuf suresinin son kısmında Mısır yanında Ortadoğu'daki kıtlıktan bahsedilir. Kıtlığa hazırlıksız yakalanan insanlar Filistin tarafından Mısır'a gelip yiyecek talebinde bulunurlar. Gelen kişiler arasında Hz. Yusuf'un kardeşleri de vardır. Ancak Yusuf Peygamber onları affedip yiyecek vermiş, babalarıyla beraber Mısır'a gelmelerini ve yerleşmelerini istemiştir. Yakup peygamber üzüntüden gözleri görmüyordu, oğlu Yusuf'un gömleği gelince onu gözlerine sürdü, Allah'ın izni ile gözleri açıldı ve görmeye başladı. Sonra hep beraber Mısır'a gittiler. Yusuf Peygamber'in yanına gelince hepsi ona saygı için eğildiler (Yakup peygamber ve 11 oğlu). Böylece Hz. Yusuf'un küçükken gördüğü rüya gerçekleşmiş oldu. Surenin sonunda Hz. Yusuf'un bir konuşması ve duası bulunmaktadır (13/100-101). Yusuf suresi ile Allah Mekke'de zor durumda olan Hz. Muhammed ve ashabına moral vermekte, ileride gerçekleşecek olan HİCRET ve DEVLETE hazırlamaktadır. Onların da Hz. Yusuf gibi başarılı olacaklarını müjdelemektedir.
- b- Sonra Ra'd suresi başlar. Burada Kur'an'ın güç ve kudret sahibi Allah'tan geldiği ve O'nun gücünün; yerlerin ve göklerin yaratılışı ve sistematik işleyişinde, diriliş, ilim, gök gürültüsü (ra'd) ve meleklerin itaatinde görüldüğü zikredilir, insanlar iman ve itaate davet edilir ve kalplerin Allah'ın zikri ile mutmain olacağı açıklanır (13/28). Burada ayrıca güçlü müminin sıfatları da zikredilir: Onlar ahitlerinde dururlar, Allah'ın emrettiği ilkelerden ayrılmazlar, sabreder, namaz kılar, infak eder, kötülüğü iyilikle silerler, risalete de her zaman tabi olurlar. (13/19-33)
- c- Bu cüzde ayrıca İbrahim suresi bulunmaktadır. Bu surede kitabın ve peygamberin rehberliği anlatılmakta, Hz. Musa, Nuh, Ad ve Semut kavimlerinden örnekler verilmektedir. Onların bir kısmı da peygamberlerini reddetmiş, ülkelerinden sürme veya öldürme ile tehdit etmişlerdi. Aynı şeyler Hz. Muhammed ve ashabı için de söz konusuydu. (14/3-34) Surenin sonunda ise Hz. İbrahim'in uzun ve güzel bir duası bulunmaktadır. (14/35-41)...(Bk. Oral, Rıfat, Kur'an'la Buluşmak-2 (114 Sure: Yeni Bir Dünyanın İnşası, s.118-125))

Bu cüzde Hıcr ve Nahl surelerinin tamamı bulunmaktadır. 14. Cüzdeki temel konular:

a- Hıcr suresinde genel olarak; Allah için yaşamak ve mücadele etmek konusu işlenmektedir. (Hıcr: Mekke'nin kuzeyinde SEMUT kavminin yaşadığı bir yerdir.) Bu sure Kur'ân'ın rehberliği ile başlamaktadır; sonra tarihte tevhid ve şirk mücadelesi özetlenmekte, peygamberle mücadele edenlerin akıbetleri açıklanmaktadır: Hz. Adem ve şeytan mücadelesi (15/52-84), Hz. İbrahim ve azap meleklerinin diyalogu (15/52-60), Lut kavminin helakı (15/61-77), Şuayb peygamberin kavmi Eyke'nin helakı (15/78-79) ve Semut kavminin yurdu HICR ve helakı (15/80-84) anlatılmaktadır.

b- Sonra Hıcr suresi güzel mesajlarla tamamlanmaktadır:

İnsanlara güzel davran, Kur'ân'ı tebliğ et, Onların elindeki güç sizi etkilemesin, Müminlere şefkatli davran, Müşriklere aldırma, Rabbini teşbih et ve O'na secde et, Ölünceye kadar İBADETE devam et..(15/85-99)

c- Bu cüzde ayrıca Nahl suresi de bulunmaktadır.

Bu surede; tevhid inancıyla ilgili yoğun bir tartışma ortamı oluşturulmakta; Vahiy gönderen ALLAH, kainatın ve sizin yaratıcınız ve Rabbiniz olan ALLAH'tır (16/1-34). Müşrikler tek tanrı olan Allah'a ortak koştukları için yeryüzünde büyük bir fitneye sebep olmakta ve hadlerini aşmaktadırlar (16/35-47), Siz İBRAHİM peygamber gibi olun, tebliğe devam edin ve sıkıntılara sabredin. Takva ve ihsan sahibi olun. (16/120-128)...

(Ayrıca bk. Oral, Rıfat, Kur'ân'la Buluşmak-2 (114 Sure: Yeni Bir Dünyanın İnşası, s.125-131)

Bu cüzde İsrâ suresinin tamamı ve Kehf suresinin ilk yarısı bulunmaktadır. 15. Cüzdeki temel konular:

- a- İsrâ suresinde Allah'ın sonsuz gücü anlatılmaktadır. Ayrıca İsrâ (gece yolculuğu) mucizesi ile İslâm'ın, önceki peygamberlere verilen İslâm dinlerinin devamı ve sonuncusu olduğu mesajı verilmektedir. İslâm, Hz. Adem'le başlayan bir süreçtir. O dönemde Mekke'de inşa edilen Kabe, yeryüzünün ilk mabedidir. Daha sonra Kudüs'te Mescid-i Aksa inşa edilmiştir. Son peygamberin gelişi ile İSLÂM yeniden yeryüzüne Mekke'den yayılmıştır. Bu açıdan Mescid-i Haram (Mekke) ile Mescid-i Aksa (Kudüs) arasında bir bağ bulunmaktadır. (17/1) Surede İsrâ olayından sonra Hz. Musa dönemine geçilir. Çünkü o dönem tarihin önemli kırılma noktalarından birisidir ve Hz. Musa'ya gönderilen 10 emrin büyük bir bölümü bu surede adeta yeniden emredilir. "Allah'a şirk koşmayacaksın, öldürmeyeceksin, zina etmeyeceksin, çalmayacaksın....vd." (17/11-54)
- b- Surenin ikinci bölümünde Hz. Adem'in yeryüzüne inişi ve şeytanın yeryüzündeki tuzakları anlatılıp (17/61-67) ardından HİCRET duası zikredilir (17/80). Bununla sanki bir yıl sonra olan hicrete bir hazırlık ve asıl imtihanın hicretten sonra başlayacağına dair bir mesaj verilmektedir. Surenin son tarafında ise, Hz. Peygamber'e ve Müslümanlara önemli uyarılar bulunmakta (17/89-103) ve özellikle İsrail oğullarının bir araya geldikten sonra yeryüzünde çıkaracakları ikinci büyük fitneye karşı hazırlıklı olma uyarısı yapılmaktadır. (17/4-7, 104).
- c- Ayrıca bu cüzde Kehf suresinin ilk yarısı bulunmaktadır. Surenin başında bir grup inanmış gencin hicreti anlatılır. Sığındıkları mağarada kaderin tecellisi ile 309 sene uyutulurlar, sonra uyanırlar. Uyandıkları yüzyılda âhîret ve dirilişe imanda bir zayıflık olsa gerek ki, özgürlüğe giden yolda insanlara böyle bir DİRİLİŞ örneği gösterilir. 309 sene sonra bu gençler yeniden yeryüzüne gelirler. Bu surede de Müslümanları (sahabeyi) hicrete hazırlama ve onlara moral verme söz konusudur. ALLAH için hicret edenlerin başarılı olacakları vurgulanır. (18/9-31); Sonra Hz. Musa ve Hızır olayı ile şer gibi görünen hadiselerin hayır olabileceği/hayırla sonuçlanabileceği ve biraz sabredilmesi gerektiği ifade edilir. (18/60-82)

Bu cüzde Kehf suresinin son kısmı, Meryem ve Taha surelerinin tamamı bulunmaktadır. 16. Cüzdeki temel konular:

- a- Kehf suresinin son tarafında Zülkarneyn ve ilginç duvar inşası ile ilgili konu işlenmektedir.(18/83-98)**
Hadislerde de Kehf suresinin Cuma günü okunması tavsiye edilmekte (Hakim, 12/368 (hasen) ve deccal fitnesinden koruyacağı ifade edilmektedir (Müslim, Salatü'l-müsafirin, 275 (709)). Kehf suresinin gelecekteki fitnelerden koruması, onun manasının ve mesajlarının anlaşılması ile olabilir. Ashab-ı kehf ile imanlı bir GENÇLİK yetiştirilmesi, Hz. Musa-Hızır olayı ile kadere teslim olmak ve SABIR tavsiye edilmekte, Zülkarneyn kıssası ile TEKNOLOJİyi kullanmak tavsiye edilmektedir. İşte bu mesaj ile Müslümanlar gelecekte başarılı olurlar.
- b- Meryem suresinde, DİRİLİŞ örnekleri adeta devam etmektedir. (b1)-İhtiyarlık döneminde Hz. Zekeriya ile kısır hanımından mucizevi olarak bir çocuk doğması, Yahya olarak isimlendirilmesi, (b2) -Bakire ve iffetli bir kız olan Meryem validemizden mucizevi olarak babasız bir çocuğun doğması ve İsa olarak isimlendirilmesi anlatılmaktadır. Hz. Yahya ve İsa, daha doğmadan isimleri konulan peygamberlerdendir. (b3)- İhtiyarlık döneminde Hz. İbrahim ile kısır hanımından mucizevi olarak bir çocuk doğması, İshak olarak isimlendirilmesi, (b4)- Hz. Musa döneminde Turu Sina (Sina dağında) diriliş ve (b5)-Hz. İdris'in göğe çekilmesi. (19/1-58) Surenin sonunda dirilişi inkar edenlerin Ahiretteki halleri anlatılır. (19/66-98).**
- c- Bu cüz Taha suresi ile tamamlanmaktadır. Sure, Kur'ân'ın misyonu olan doğruları hatırlatma (tezkire) mesajı ile başlamakta, Hz. Musa'nın hayatından bir kesit ile devam etmektedir. Burada Hz. Musa, Medyen başta olmak üzere, Mısır'daki uzun mücadelesi, firavunun zulmünden kurtulması ve sonraki dönemlerde yaşananlar, ümmetini eğitmek için sarf ettiği çaba ve emek teferruatlı bir şekilde anlatılmakta; adeta Mekke'deki Müslümanlara sabırla TEBLİĞE devam ederlerse başarılı olacakları ve zafere ulaşacakları mesajı verilmektedir. (20/1-100)**

17. CÜZ (s. 321 - 340)

Bu cüzde Enbiya ve Hac surelerinin tamamı bulunmaktadır. 17. Cüzdeki temel konular:

- a- Enbiya suresi, Peygamberlerin mücadeleleri ve Allah'ın hâkimiyetinden bahseder. Surenin girişinde Peygamberlere tavır alanların durumu anlatılır. (21/1-47); Daha sonra Peygamberlerin mücadeleleri ve KURTULUŞ örnekleri aktarılır: (a1)-Hz. İbrahim, mücadelesi ve ateşten kurtuluşu, (a2)-Hz. Lut, mücadelesi ve azaptan kurtuluşu, (a3)-Hz. Nuh, mücadelesi ve tufandan kurtuluşu, (a4)-Hz. Eyüb ve sabrı ile sıkıntıdan kurtuluşu, (a5)- Hz. Yunus, mücadelesi ve cezadan kurtuluşu, (a6)-Hz. Zekeriya'nın soyunun Hz. Yahya ile devam etmesi, (a7)-Hz. Meryem'in soyunun Hz. İsa ile devam etmesi. İşte bunlar İslâm ümmetinin tarihsel sürecidir. (21/48-91);
- b- Bundan sonra Enbiya suresinde, Peygamberlerden SONRA ümmetlerinin halleri aktarılır: (b1)- Dinlerini parçaladılar, tahrif ettiler, (b2)-Salih amel işleyenler ve sapmayanlar kurtuldu, (b3)-Sapanlar dünya ve ahirette cezalandırıldı. (21/92-106).
- c- Hac suresinde, Allah'ın yeryüzündeki SEMBOLLERİNİ anlamamız ve onlara karşı saygılı olmamız istenir. Kabe, tevhidin sembolüdür, Safa ile Merve fedakârlığın sembolüdür. Kurban, Allah'a yaklaşmanın sembolüdür. Surenin başında insanlar takvaya (sorumluluk bilincine) çağrılır, ölüm ve hayat üzerinde düşünmeleri istenir. (22/1-24); Daha sonra yoğun bir şekilde HAC ibadeti, tevhid inancı, Hz. İbrahim'den bugüne kadar Kabe'nin konumu ve önemi, hacda kesilen kurbanlarla ilgili hükümler, Allah için yaşamının ve mücadele etmenin önemi anlatılır. (22/25-76) Bu surede, secde ayeti de bulunmaktadır. Rabbimizin bütün emirlerine boyun büktüğümüzü ve itaat ettiğimizi secde ile göstermemiz istenir. İbn Mes'ud şöyle dedi: " Hac suresi, içinde secde emri olduğu halde Rasûlullah'a inen ilk suredir. Allah Rasûlü sureyi okuduktan sonra secde yaptı ve insanlar da secde yaptılar..." (Hakim, 1/342 (803), (sahih)). SECDE, Allah'a kulluğun zirvesi ve itaatin bir sembolüdür.

Bu cüzde Müminûn ve Nur surelerinin surelerinin tamamı, Furkan suresinin baş tarafı bulunmaktadır. Bu üç surede de İDEAL müminin vasıfları anlatılmaktadır 18. Cüzdeki temel konular şunlardır:

- a- Müminûn suresinin başında, cennetlerin en güzeli FİRDEVS cennetine girecek müminlerin vasıfları kısaca zikredilir. (23/1-11). Bu vasıflara göre İDEAL müminler;
- (a1)-Namazlarını huşu içinde kılarlar, (a2)- Boş/faydasız şeyleri terk ederler (zaman onlar için önemlidir.), (a3)- Zekat verirler, (a4)- Namuslarını korurlar, (a5)-Emanete riayet ederler (güvenilir ve dürüst insanlardır). Sonra Allah'ın verdiği nimetler (23/12-22) ve bu nimetleri inkar edenlerin sonları anlatılır (23/23-53). Müslümanlardan da aynı hataya düşmemeleri istenir. (23/54-91).
- b- Cüzdeki diğer sure ise, Nur suresidir. Bu sure önceki Müminûn suresinin tamamlayıcısı konumundadır. Buna göre: İdeal mümin, AHLÂKİ SEVİYESİ yüksek olan, başörtüsü ve tesettürü Allah'ın emri olarak kabul eden, başkalarının ırzına dil uzatmayan, dedikoduların peşinde koşmayan ve dilini koruyan kişidir. Bu surede iki büyük tehlikeye dikkat çekilir: ZİNA ve İFTİRA. Bunlara karşı ceza, boykot (kamuoyu baskısı) ve ahlâki eğitim yöntemleri anlatılır. Bu surede İDEAL müminin sıfatları ahlâkî açıdan şöyle açıklanır: (b1)-Zinadan kaçarlar, (b2)-Başkasına iftirada bulunmazlar, (b3)-Günah işlediklerinde hemen tövbe ederler ve bir daha o günahı işlemezler, (b4)-Hz. Peygamber'e ve eşlerine karşı saygılıdırlar, (b5)-Tesettüre dikkat ederler, (b6)-Karşı cinsi gördüklerinde gözlerini indirirler ve harama bakmazlar. (b7)-Evliliğe teşvik ederler, (b8)-Sabah-akşam Allah'ı zikrederler ve farzları yerine getirirler, (b8)-Çocuklarını doğru eğitirler, (b9)-Ticaretleri onları ibadetten alıkoymaz, (b10)-Evlere girince selam verirler ve eşlerine iyi davranırlar.(24/2-61).
- c- Bu cüzün sonunda ise Furkan suresinin giriş kısmı bulunmaktadır. İlk ayette; Kur'ân'ın misyonunun, âlemler için bir uyarıcı olduğu hatırlatılır (24/1), Sonra farklı şeylere dikkat çekilir. Bununla bir FARKLILIK ve FARKINDALIK oluşturulmaya çalışılır: (c1)- Her şeyi yaratan (Allah) ile hiçbir şey yaratamayan/aciz putlar, (c2)- İyiler için Cennet ve kötüler/zalimler için Cehennem, (c3)-Kur'ân'ı kabul edenler ve reddedenler, (c4)- Peygamberler ve halkları/ümmetleri, (c5)-Gündüz ve gece, yağmur ve kıtlık/kuraklık, tatlı su ve tuzlu su, baki ve fani, gökler ve yerler...(25/2-62) Kur'ân bu şekilde FURKAN olma özelliği ile sizde bir farklılık ve farkındalık oluşturur.

(Bk. Oral, Rıfat, Kur'ân'la Buluşmak-2 (114 Sure: Yeni Bir Dünyanın İnşası, s.156-162))

19. CÜZ (s. 361 - 380)

Bu cüzde Furkan suresinin son tarafı, Şuara suresinin tamamı ve Neml suresinin baş tarafı bulunmaktadır.

19. Cüzdeki temel konular şunlardır:

- a- Furkan suresinin son tarafında; Rahmanın (has) kulları ve örnek vasıfları tanıtılır. İDEAL müminin vasıfları burada da devam etmektedir: (a1)-Onlar mütevazidir, (a2)-Cahillerle tartışmazlar, selam der ve geçerler, (a3)-Geceleri (teheccüt namazında) Rablerine secde ederler ve kıyamda dururlar, (a4)-Dua ederler, (a5)-Harcamaları dengelidir; ne israf ederler, ne de cimrilik ederler, (a6)-Allah'ın haram kıldığı cana kıymazlar ve insan öldürmezler, (a7)-Zina etmezler, (a8)-Hata ettiklerinde ve günah işlediklerinde hemen tövbe ederler ve hatada ısrar etmezler, (a9)-Yalancı şahitlik yapmazlar, (a10)- Boş/faydasız şeyleri vakarlı bir şekilde terk ederler, (a11)-Rablerinin ayetleri hatırlatıldığında kör ve sağır gibi davranmazlar (hemen itaat ederler), (a12)- "Bize eşlerimizden ve soyumuzdan gözümüzün nuru/ alnımızın akı olacak nesiller ver ve bizi takva sahiplerine önder/rehber eyle" diye dua ederler. İşte bunlar cennetin en yüksek makamında olacak kişilerdir. Surenin son ayeti; "De ki: Duanız/kulluğunuz olmasa, Rabbim size ne diye değer versin?..." şeklindedir.
- b- Bu cüzde bulunan Şuara suresinde ise; insanların, Peygamberlerin yolunu terk edip SANAL GÜNDEME takılmaları tenkit edilir ve bu tehlikeye dikkat çekilir. Çünkü gündemi başkaları belirlemektedir. O günkü cahiliye toplumunda ŞAİRLER; zalim yöneticilerin ve zenginlerin isteğine göre sanal bir gündem oluşturuyorlardı. Burada "cahiliye şairleri", sanal gündemin ve ALGI operasyonunun bir sembolüdür. Şuara suresi bu tehlikeye dikkat çekip, insanların Peygamber ve Kitab'ın yolu olan sırat-ı müstakimden (doğru yoldan) nasıl ayrıldıklarını anlatmakta ve önceki Peygamberler dönemi ve ümmetlerinden örnekler vererek bu tehlikenin aslında her asırda yaşandığını açıklamaktadır. (26/10-190).
- c- Bu cüzde Neml suresinin baş tarafı da bulunmaktadır. Neml suresinde, KUR'ÂN'ın insanlar için gerçek bir REHBER olduğu anlatılmaktadır. Ayrıca tarihteki Hz. Musa, Süleyman, Salih ve Lut Peygamberlerin rehberliklerinden örnekler verilmekte; insanları doğru yola getirmek ve sapmalarından kurtarmak için Peygamberlerin yaptığı tebliğ çalışmaları ve örnek yaşayışları aktarılmaktadır. . (27/1-58)

Bu cüzde Neml suresinin son tarafı, Kasas suresinin tamamı ve Ankebut suresinin baş tarafı bulunmaktadır.

20. Cüzdeki temel konular şunlardır:

- a- Neml suresinin son tarafında HZ. PEYGAMBER'in rehberliğinden bahsetmektedir. Bunlar kısaca; (a1)-Tevhid inancı, (a2)-Yaratılış gerçeği, (a3)-İlmin önemi, (a4)- Kulluk bilinci, (a5)-Kur'ân'ın tebliği, (a6)- ve her an hamd etme düşüncesidir. (27/59-93).
- b- 20. Cüzün ortasında ise Kasas suresi bulunmaktadır. Bu sure, önceki Neml suresinin devamı niteliğindedir. Hz. Musa'nın hayatı ile ilgili önemli anlatım burada da devam etmektedir; Hz. Musa'nın Medyen'e hicret edip ve orada 10 yıl kaldığında yaşadıkları anlatılmaktadır (28/20-47); Sonra Mekkeli müşriklerin Tevrat ve Kur'ân için; "Birbirini destekleyen iki sihir" sözleri aktarılıp onlara adeta meydan okunmaktadır: "De ki: Allah katından gelen bu iki kitaptan daha faydalı/daha güzel rehberlik edici başka bir kitap varsa, haydi getirin de, ben de ona uyayım. Eğer sözünüzde sadıksanız (haydi getirin)." (28/48-49). Bu cüzün son bölümünde ise, Hz. Musa döneminde HAK nasıl galip geldiyse, Hz. Muhammed döneminde de galip gelecektir, mesajı verilmekte; bunun için Müslümanların TEVHİD inancına sarılmaları ve ayrılmamaları gerektiği hatırlatılmaktadır. (28/50-88).
- c- Bu cüzün son kısmında ise, Ankebut suresinin baş tarafı bulunmaktadır. Bu surenin daha ilk başında imanın FEDAKÂRLIK olduğu açıklanmakta, iman ettik demekle işin bitmeyeceği, bunun (mücadele ve amel-i salih ile) İSPAT edilmesi gerektiği anlatılmaktadır. Münafıkların ise bu fedakârlıktan kaçtıkları/kaçacakları açıklanmaktadır. (29/1-13). Daha sonra Peygamberlerin hayatlarından fedakârlık örnekleri verilmektedir: O fedakâr insanların başında Hz. Nuh, İbrahim, Lut, Şuayb, Musa ve Muhammed (a.s) gelmektedir. Onlarla mücadele eden Ad ve Semud kavimleri, Firavun hanedanı, Karun ve Haman gibi güçlerin de nasıl helak oldukları, anlatılmakta ve şöyle denilmektedir: "ALLAH'TAN başka (varlıkları) dostlar/yetkililer edinenlerin durumu, ağ örerek ev yapan örümceğin haline benzer. Evlerin en zayıfı/çürüğü ANKEBUT (örümcek) ağıdır. Keşke bu bilince (o müşrikler) bir ulaşılsalar!" (29/41). (Bk. Oral, Rıfat, Kur'ân'la Buluşmak-2 (114 Sure: Yeni Bir Dünyanın İnşası, s.168-173))

Bu cüzde Ankebut suresinin son tarafı, Rum, Lokman, Secde surelerinin tamamı ve Ahzab suresinin baş tarafı bulunmaktadır. **21. Cüzdeki temel konular şunlardır:**

- a- Ankebut suresinin son taraflarında; Ehl-i Kitap ile GÜZELCE MÜCADELE edin, Kur'ân'ı tebliğ edin, sıkıntılı durumlarda hicret ve cihat edin, ölümden korkmayın mesajları verilmektedir.**
- b- Bu cüzde ayrıca Rum, Lokman ve Secde surelerinin tamamı bulunmaktadır. Sanki bu üç sure, Ankebut suresinin devamı niteliğinde olup, onun gibi bu sureler de Elif-lam-mim (الم) harfleri ile başlamaktadır. Rum suresinde, Tarihi değiştiren Allah'tır (30/1-5), mesajı verildikten sonra TARİHİ DEĞİŞTİRMEK için yapılması gereken bazı tavsiyeler zikredilmektedir: İman edip salih amel işlemek, dua edip Allah'a güvenmek, infak edip faizden kaçınmak, yeryüzünü iyi gözlemleyip analiz etmek, ümitsizliğe düşmemek, ilim ve iman sahiplerine itaat etmek, Ahirete inanmak, sabretmek (direnmek) ve düşmanı hafife almadan çalışmaya devam etmek gerekir. (30/27-60). LOKMAN suresinde de önceki suredeki konu devam etmektedir: TARİHİ DEĞİŞTİRMEK için ayrıca iki ayrı tavsiye bulunmaktadır: (b1) Kur'ân'ı okuyun, anlayın ve emirlerini dinleyin (31/1-11). (b2)-Çocuklarınızı doğru eğitin; bu bağlamda onlara Tevhid inancı, anne-babaya saygı, namaz kılmak, doğrunun yanında olup desteklemek, yanlıştan karşısında olup mücadele etmek ve güzel ahlâk sahibi olmak gibi inanç ve değerleri öğretin, onları eğitin. (31/12-19). SECDE SURESİNDE ise, bu konunun devamı olarak Kur'ân'ın uyarılarını dikkate alıp yaratılıştaki esrarı düşünün, YERYÜZÜNDEKİ OLAYLARI iyi analiz edin, hidayet önderlerine itaat edin; onlar da Peygamberler ve Rabbanî alimlerdir, mesajı verilmektedir. (32/1-30);**
- c- Bu cüzün son kısmında ayrıca AHZAB suresinin baş tarafı bulunmaktadır. Ahzab suresinde; DEĞİŞİM için çalışın, Allah'tan başkasından korkmayın ve fitnelere karşı uyanık olun mesajları verilmektedir. Surenin başında (Ey Peygamber... diye) Hz. PEYGAMBER'e hitab bulunmakta, sanki onun şahsında bütün Müslümanlara seslenilmektedir. Sonra başarılı olmak için dikkat edilmesi gereken şeyler anlatılmakta, tehlikelere karşı dikkatli ve hazırlıklı olun mesajı verilmektedir. Özellikle iç ve dış tehlikeler..(33/1-27). Bundan sonra Peygamberin hanımlarına özel tavsiyelerde bulunulup, onların şahsında diğer MÜMİN KADINLARIN da bu özelliklere sahip olmaları gerektiği mesajı verilmektedir. Bu tavsiyeler; (c1)- Dünyevileşmemek (dünyanın büyüüne kapılmamak), (c2)-Hayalî olmak, (c3)- Allah ve Rasûlüne itaat etmek, (c4)- Tesettüre dikkat etmek, cahiliye kadınları gibi açılıp saçılmamak, (c5)- Namaz kılmak, zekat vermek, (c6)- Kur'ân okuyup düşünmek ve anlamak, (c7)- Allah'ı zikretmek...şeklinde sıralanmaktadır. Bu bölüm; söz konusu tavsiyelere (emirlere) dikkat eden kadınlar ve erkeklere Allah'ın affı/mağfireti ve büyük ödülleri bulunmaktadır, müjdesi ile tamamlanmaktadır. (33/28-36).**

Bu cüzde Ahzab suresinin son tarafı, Sebe ve Fatır surelerinin tamamı, Yasin suresinin de baş tarafı bulunmaktadır.

22. Cüzdeki temel konular şunlardır:

- a- Ahzab suresinin son tarafında müminlere bazı uyarılar bulunmakta, **SORUMLULUKLAR** hatırlatılmakta ve sure; dağların kabul etmediği ağır yükü/sorumluluğu insanın kabul ettiği hatırlatması ile tamamlanmaktadır. (33/37-73).
- b- Sonra gelen Sebe ve Fatır sureleri hamd ile başlamakta ve sanki birbirlerinin tamamlayıcısı olduğu mesajını vermektedir. **SEBE** suresinde **ALLAH'IN NİMETLERİ** hatırlatılmakta, en büyük nimetin risalet (Peygamberin/kıtabın gönderilmesi) olduğu açıklanmakta, bu büyük nimeti inkar edenlerin ahirette cezalandırılacakları uyarısı ile sure tamamlanmaktadır. (34/1-54). Bunu takip eden **FATİR** suresinde de Allah'ın nimetleri anlatılmaya devam etmekte, ancak şeytan ve dünya nimetlerinin aldatıcı olduğu anlatılmakta, Allah'ın yarattığı varlıklar hatırlatılmakta ve asıl nimet sahibinin unutulmaması gerektiği açıklanmaktadır. (35/1-44), Fatır suresi; **Yaptığınız yanlışlar/günahlar sebebiyle Allah hemen azap gönderseydi, yeryüzünde kimse kalmazdı, ancak hesap belli bir süreye kadar tehir edilmektedir, dikkat edin UYARISI** ile tamamlanmaktadır. (35/45).
- c- Bu cüzde Yasin suresinin baş tarafı da bulunmaktadır. Yasin suresinde 3 temel mesajı vardır: Allah'ın uyarılarına kulak verin, Peygamberi destekleyin ve Âhîret hayatını unutmayın. Surenin baş tarafında **TEVHİD'e giden yolun risalet ve âhîret inancından geçtiği** hatırlatılmakta (36/1-12), sonra örnekler üzerinden Peygamberi destekleyenler ve Peygamber karşıtlarının sonları/akıbetleri açıklanmaktadır. (36/13-32).

23. CÜZ (s. 441 - 460)

Bu cüzde Yasin suresinin son kısmı, Saffât ve Sâd surelerinin tamamı, Zümer suresinin baş tarafı bulunmaktadır.

23. Cüzdeki temel konular şunlardır:

- a- Yasin suresinin son tarafında, yeryüzünde Allah'ın kevnî ayetlerine, kainattaki KOZMOS'a (düzen ve yüksek sisteme) dikkat çekilmekte ve insanın bu gerçekleri tefekkür edip sadece ALLAH'a kul olması gerektiği açıklanmaktadır. (36/33-47). Sonra âhîret ve diriliş gerçeği hatırlatılmakta (36/48-68), bu KUR'ÂN'IN şiir (insanların dinleyip sadece zevk alacağı bir kitap) değil, bilakis diriler için (bugüne ve geleceğe ait) BÜYÜK UYARILAR taşıyan önemli bir mesaj olduğu açıklanmaktadır. (36/34-43).
- b- Sonra Saffât suresi gelmektedir. Sure meleklerin gücü ile başlamakta, adeta siz mi güçlüsünüz, yoksa onlar mı güçlü, onlar ALLAH'A İTAAT ediyorlar, ya siz?.. sorusu sorulmakta (37/1-12), sonra Allah'ın gücünü inkar edenlerin kaybettikleri ve kabul edenlerin kazandıkları anlatılmakta (37/13-74), Peygamberler ve mücadeleleri aktarılıp, müşriklerin meleklerle ilgili yanlış inançları açıklanarak sure tamamlanmaktadır. (37/75-182), Daha sonra Sâd suresi gelmekte ve bu sure; öncekilerin hatalarını tekrar etmeyin, İNANANLAR galip gelecektir mesajını vermektedir. Surede, Kur'ân'ın, doğruları hatırlatan bir kitap olduğu, Mekkeli müşriklerin vahiy karşısındaki hallerinin; Gurur, şaşkınlık ve parçalanmışlık olduğu açıklanmakta (38/1-11), önceki kavimlerin de aynı hataya düştükleri ve helak oldukları hatırlatılıp (38/12-16), bizim kullarımız daha GÜÇLÜDÜR ve gaip geleceklerdir, yakında bunları bileceksiniz, uyarısı ile sure tamamlanmaktadır. (38/17-48),
- c- Daha sonra Zümer suresi gelmektedir. Bu surede FARKLILIKLARA dikkat çekilmektedir. Surenin başında Kur'ân'ın Allah'tan gelen bir kitap olduğu ve Allah'ın da gökleri ve yeri yaratan TEK İLAH ve RAB olduğu gerçeği hatırlatılmakta; bundan sonra iyi ve kötü kulların vasıfları açıklanmaktadır. (39/1-22).

24. CÜZ (s. 461 - 480)

Bu cüzde Zümer suresinin son kısmı, Mümin, Fussilet, Şura ve Zuhruf surelerinin tamamı bulunmaktadır. **24. Cüzdeki temel konular şunlardır:**

- a- Zümer suresinin son tarafında farklılıklar anlatılmaya devam etmektedir. Kizb (yalan) ile sıdk (doğruluk), zulüm ile adalet ve cehennem ile cennet..ve sure HAMD ile tamamlanmaktadır. (39/23-75),
- b- Mümin suresinde ise Kitapla mücadele edenler (40/4-15), anlatılıp ahirette hüküm sahibinin ALLAH olduğu açıklanmakta (40/16-22); bu tevhid ve şirk mücadelesinin tarihin her döneminde olduğu belirtilip konu Hz. Musa ve ona kurulan tuzak üzerinden anlatılmaya devam edilmektedir ve ona yardım eden **CESUR BİR MÜMİNİN** çalışmaları aktarılmaktadır. (40/23-44)
- c- Sonra gelen Fussilet suresinde ise; bu kitapta size Allah, kainat ve insan hakkında anlaşılır bilgiler verilmekte mesajı merkeze alınarak: inkarcıların/kafirlerin sonu olan azap ve iman edip salih amel işleyenlerin karşılaştıkları mükafatlar anlatılmakta, bu iki şey arasındaki **FARKIN FARK EDİLMESİ** gerektiği bildirilmektedir. (41/13-40).

Bu cüzde Fussilet suresinin son kısmı ile Şura, Zuhruf, Duhan ve Casiye surelerinin tamamı bulunmaktadır. 25. Cüzdeki temel konular şunlardır: Önceki cüzde bulunan Zümer suresinden itibaren HA-MİM (حم) ile başlayan sureler bu cüzde de devam etmektedir. Şura, Zuhruf, Duhan ve Casiye sureleri...Sanki bununla bir toplu mesaj verilmekte ve konu birliği aktarılmaktadır. Ha-Mim ile başlayan 7 sureye Ha-mim SURELERİ de denilmektedir.

- a- Bu cüzdeki Şura suresinde KİTABIN toplumlari değiştirici misyonu ile ilgili olarak Peygamberlerin mücadeleleri ve kavimleriyle olan İLETİŞİMLERİ/DİYALOGLARI aktarılmaktadır. (42/23-26).
- b- Zuhruf suresinde ise Allah yolundaki bir hayatta/mücadelede ALLAH'A TEVEKKÜL ve dua konusu gündeme getirilmekte (43/12-25); dünya hırsına kapılan Hz. İbrahim kavmi, Musa ve İsa peygamberlerin dünyaya aldanan kavimleri ile mücadeleleri anlatılmakta, Muhammed ümmetine bu konuda dikkatli olmaları gerektiği mesajı verilmektedir. (43/26-89)
- c- Duhan suresinde ise, Kur'ân'ın mübarek bir gecede indirildiği bildirilmekte (44/1-9), sonra hemen kıyamet konusuna geçilmektedir. Sanki İKİ GÜN-GECE arasındaki FARKA burada dikkat çekilmekte; birisi Kur'ân'ın indiği mübarek gün-gece, diğeri de kıyametin başlangıcı olan dumanlı gün-gece (duhan) ve sonundaki hesap günleri... (44/10-16). Bundan sonra Peygamberlere savaş açanlar bağlamında Hz. Musa ve firavun mücadelesi hatırlatılmakta ve safların belirlenmesi gerektiği mesajı verilmektedir (44/17-32). Bunu diriliş ve ahiret ile ilgili ayetler takip etmektedir. (44/33-59). Bu cüzde ayrıca Casiye suresi bulunmaktadır. Casiye suresinde VAHİY-İNSAN ilişkisi ve vahiy karşısındaki insanların davranış biçimleri anlatılmakta (45/6-17), sonra vahye itaat etmeleri ve boyun eğmeleri istenmektedir. Dünyada ALLAH'a itaat etmeyenlerin; kıyamet ve ahiret günü korkudan diz çöküp boyun eğecekleri (CASİYE) ve Allah'a hesap verecekleri hatırlatılmaktadır. (45/28-29) Dünyada itaat edenlerin ise ahirette güzel bir şekilde CENNET'e girecekleri bildirilmektedir. (45/30) Sure "GÖKLERDE ve YERDE BÜTÜN AZAMET/ULULUK O'NA AİTTİR. YALNIZ O, İZZET ve HÜKÜM SAHİBİDİR" ayeti ile tamamlanmaktadır. (45/37)

Bu cüzde Ahkaf, Muhammed, Fetih, Hucurat ve Kaf surelerinin tamamı ve Zariyat suresinin ilk yarısı bulunmaktadır. **26. Cüzdeki temel konular şunlardır:**

- a- Ahkaf suresinde RİSALET ile ilgili haberler, bir başka bölgedeki Peygamberlerin mücadeleleri üzerinden anlatılmaya devam etmektedir: a- Hz. Hud ve Ad kavmine AHKAF (kum tepeleri) bölgesinden tebliği ve uyarıları,**
- b- Onların Hz. Hud'a karşı mücadeleleri ve helak olmaları anlatılır (46/21-34). Ahkaf suresi ile Ha-mim (حـ) sureleri tamamlanır. (Ha-mim sureleri ile ilgili bk. 25. Cüzün özeti ve temel konuları). Suredeki son mesaj şudur: "Ulu'l-azm peygamberler gibi sen de SABRET (direnci ol)." (46/35). b-Bundan sonra gelen beş surenin ana teması risalet, cihad ve vahiy eğitimidir: Muhammed suresinde; iman, tebliğ ve cihad konuları açıklanmakta (47/1-11); bu bağlamda peygamberlere iman edip güzel işler yapanların cennete, peygambere savaş açıp kötü işler yapanların ise cehenneme gidecekleri anlatılmaktadır. (47/12-18) İlgili emir ve tavsiyeler ile konu devam etmektedir. (47/19-38). Sonra gelen Fetih suresi, önceki surenin devamı niteliğindedir: Sure Rasûlullah'a fetih müjdesi ile başlar. Bu müjde dar anlamıyla o günkü Mekke'nin fethi ile ilgili olsa da (48/1-10), aslında SON PEYGAMBER'e genel anlamıyla bütün yeryüzü fethi müjdelenmektedir. Çünkü Mekke fethedildiği anda o bölgedeki bütün Araplar İslâm'ın hakimiyetini kabul edeceklerdi. Sonraki ayetler de İslâm'ın yeryüzü hakimiyetini müjdelemektedir. (48/18-28) Mekke ve kutsal bölgeyi hakim olan güç, Ortadoğuya da hakim olur. Ortadoğuya hakim olan, bütün dünyaya hakim olur. Onun için savaşlar sürekli Ortadoğu merkezli devam etmekte, dış güçler sürekli buraya hakim olmanın mücadelesi ve stratejisini yürütmektedir. Burası adeta dünyanın merkezidir. Fetih suresinin son ayetinde; Hz. Muhammed ve ashabının önemli vasıfları özetlenerek, adeta bize başarının ve fethin formülü verilmektedir. (48/29). Sonra gelen Hucurat suresi de bir önceki surenin devamı niteliğindedir. Çünkü burada İslâm toplumunun eğitime ışık tutulmaktadır. Bu eğitimi iki kısımda inceleyebiliriz. (b1)- Allah ve Rasûlüne karşı tavsiye edilen davranış biçimleri-âdab (48/1-5), (b2)-Müminlerin birbirlerine karşı davranış biçimleri. (49/6-18). Sonraki KAF SURESİ de bir öncekinin devamı gibidir. Burada da sahabenin ve diğer müminlerin önceki kavimlerin hatalarından ders almaları istenir: İşte Nuh kavmi, Ashab-ı ress (Nebatlılar), Semud ve Ad kavimleri, Firavun güçleri, Lut kavmi, Ashab-ı Eyke (Medyenliler) ve Tübba kavmi... Onların helak sebepleri anlatılır. Adeta tarihin bir bölümü, bütün/blok halinde gözler önüne serilir. (50/12-15) Bunları takiben; ölüm ve diriliş gerçeği, şeytanın kandırdığı kişileri âhirette yalnız bırakacağı haberi hatırlatılır. (50/16-36). Sure sonunda Hz. Peygamber'e ve müminlere verilen son mesajlar (SABIR, KULLUK ve AHİRET BİLİNCİ) ile sure tamamlanır: (50/39-45).**
- c- Bu cüz Zariyat suresinin ilk yarısı ile sona erer. Bu surede diriliş ve ahiret konuları devam eder. Zariyat suresi ise YEMİN ile başlar. Mekki surelerin yeminle başlayan bölümlerin kapısı burada açılmaktadır. Bundan sonraki kısımlarda farklı bir anlatım içeren coşkulu Mekkî sureler bulunmaktadır. (Bk. Oral, Rıfat, Kur'an'la Buluşmak-2 (114 Sure: Yeni Bir Dünyanın İnşası, s. 220-236))**

Bu cüzde Zariyat suresinin son kısmı ile Tur Necm, Kamer, Rahman, Vâkıa ve Hadid surelerinin tamamı bulunmaktadır. 27. Cüzdeki temel konular şunlardır:

- a- Zariyat suresinin son kısmında, önceki ümmetlerden bazı haberler verilir: (a1)-Hz. İbrahim'in tebliğ yolculuğu, (a2)-Lut kavmi ve helak edilişi anlatılır. Sonra Tur suresi; kutsal şeylere ve yerlere yemin ile başlar. Müşriklerin vahiy karşısındaki tavırları ve diyalogları anlatılır. (52/9-28). Başarıya giden yollar açıklanır. (52/44-49). NECM SURESİNDE de, yemin ile söz başlanır, risaletin ilanı ve miraç konuları açıklanır. (53/19-30) Sonra müşriklerin putları ve acizliği, ALLAH'ın yüce kudreti ve vasıfları dile getirilir. (53/41-62). Kamer suresinde Kıyamet hatırlatılır, mucizeler karşısında müşrikler ve tavırları anlatılır. (54/1-8) Burada Kur'ân'ın TARİH BİLİNCİ oluşturmadaki misyonu, bu açıdan önceki ümmetlerin vahiy karşısındaki tavırları açıklanır. (54/9-42).**
- b- Rahman suresinde Allah'ın kudreti ve nimetleri hatırlatılır, sonra belirli periyotlarla insan ve cinlere; bu NİMETLERİN HANGİSİNİ İNKAR EDEBİLECEKLERİ sorulur/sorgulanır. Vâkıa suresinde kıyamet sonrası âhîret olayları ve oradaki 3 grup anlatılır.**
- c- Hadid suresinde, Allah'ın gücü anlatılmaya devam eder. (57/1-6). Sonra fedakârlık ve şahsiyet oluşumundan bahsedilir. İnfak, karz-ı hasen ve zikir konuları anlatılır. (57/7-20). Daha sonra KADER KONUSU mükemmel olarak 2 ayette açıklanır. (57/21-22). Son ayetteki takva tavsiyesi ile de sure tamamlanır. (57/28-29)**

Bu cüzde Mücadele, Haşr, Mümtehine, Saff, Cuma, Münafikûn, Teğabûn, Talak ve Tahrim, surelerinin tamamı bulunmaktadır. Bu cüzdeki surelerin bir kısmı tesbih (Allah'ı yücelterek), diğerleri ise Hz. Peygamber'e hitap ile başlamaktadır. 28. Cüzdeki temel konular şunlardır:

- a- İlk sureler olan Mücadele, Haşr ve Mümtehine'de hakkın korunması için mücadele ve çözüm yolları aktarılmaktadır. Mücadele suresinde, zihar yapan kocasından ayrılmaması/boşanmaması gerektiğine dair Hz. Peygamber ile tartışan bir sahabi kadın örneği üzerinden HAK ARAYIŞI ve hakkın korunması mesajı verilir. Zihar, cahiliye döneminde boşanma sebebi sayılırken, İslâm döneminde bu olaydan sonra hükmü değişti ve Mücadele suresinde bu işlemin yemin olduğu açıklandı. Ancak ağır bir yemin olduğu için keffareti de farklıydı. Zihar yapan kişi eşine dönmek isterse 2 ay (60 gün) peş peşe oruç tutmalı, oruca gücü yetmeyen ise 60 fakiri doyuracak/fidye vermelidir. Bunları yerine getirdikten sonra eşine yaklaşabilir. (58/1-13). HAŞR suresinde, Medine'deki ilk toplu Yahudi isyanı (HAŞR) ve buna karşı yapılan sefer ve savaş, elde edilen ganimetler ve bunların dağıtılması konuları anlatılmaktadır (59/1-10). (Bu surenin doğru anlaşılması için öncelikle Beni Nadiyr savaşı okunmalıdır.) Surede Yahudileri kandıran ve ayaklandıran münafıkların onları yalnız bırakmaları ve yardıma gelmemeleri durumu da, şeytanın âhirette kandırdıklarını/yandaşlarını yalnız bırakması ve yardıma gelmemesine benzetilmektedir. (59/11-17) Son 3 ayet (HÜVALLAHÜLLEZİ) ile de Tevhid inancı özetlenmekte ve tevhid bilinci verilmektedir. ALLAH; zatı ve sıfatları ile eşsiz ve benzersizdir, en güzel isimler O'na aittir. (59/22-24). Sonra Mümtehine suresinde, hicret eden kadınların durumları anlatılmakta, onların aile ve sosyal hayatta ilgili problemlerine çözümler getirilmekte ve hayatın bir İMTİHAN olduğu mesajı verilmektedir. (60/10-13).
- b- Bu cüzdeki ikinci grup sureler; Saff ve Cuma olup, söz konusu sureler birlik ve beraberlik mesajları taşımaktadır. Müslümanların düşmanlara karşı Allah yolunda birbirlerine duvarlar gibi kenetlenmiş SAFLAR HALİNDE savaşmaları emredilmektedir. (61/4 ve 11). Sonra Allah ve Rasûlünün dinine itaat etmemiz, bu dava için çalışarak ALLAH'IN ENSAR KULLARI olmamız istenmektedir. (61/9-14), Sonraki CUMA suresinde de Kur'an'ı okuyup, anlayıp hayatı ona göre yaşama sorumluluğu anlatılır ve Yahudiler gibi sorumluluktan kaçılmaması gerektiği BİZE (yeniden) hatırlatılır. (62/5-8). Daha sonra Cuma namazına çağrı, Peygamberi dinlemek ve itaat konuları ile sure tamamlanır. CUMA NAMAZI İSLÂM'DA BİRLEŞMENİN SEMBOLÜDÜR. (62/9-11).
- c- Bu cüzdeki üçüncü grup sureler ise; Münafikûn, Teğabûn, Talak ve Tahrim'dir. Bunların hepsi AYRILIK PROBLEMLERİ üzerine yoğunlaşmaktadır. Münafikûn suresinde, İslâm toplumundan ayrılan ve kendilerini gizleyip Müslüman gösteren kişilere karşı dikkatli olunması mesajı verilmekte, onların çok önemli vasıfları açıklanarak deşifre edilmektedir (63/1-8). Sure müminlere önemli tavsiyelerle sona erer. (63/9-11). Bundan sonra Teğabûn suresinde, kıyametteki büyük toplanma gününün (Yevmü'l-Cem'in), aslında DÜNYEVİ ALDANMALARIN ortaya çıktığı GÜN (Yevmü't-Teğâbûn) olduğu açıklanır. Dünyada kim ALLAH'A İMAN EDİP GÜZEL (SALİH) İŞLER yaptıysa, âhirette ALLAH o kişinin kötülüklerini örter ve cennete koyar. (64/9). Sure müminlere bazı önemli tavsiyelerle tamamlanır. Mallarınız, eşleriniz ve çocuklarınız sizin için birer imtihan vesilesidir. DİKKAT EDİN, dünya sizi aldatmasın. (64/12-18). Sonraki TALAK suresinde ise, boşanma adabı anlatılır. Allah, zevkine düşkün erkek ve kadınları sevmez, mesajı verilir. Kadınların adet sırasında boşanmaması, temizlik döneminin beklenmesi emredilir. Adet sırasında boşamak haramdır. Birden fazla talak ile de boşamak haramdır. (Bu iki harama Müslümanlar dikkat etmelidir.) Sünnete uygun olan boşama; ihtiyaç anında, ilişkiye girilmemiş TEMİZLİK DÖNEMİNDE BİR TALAK ile boşamaktır. (65/1-2). Sonra kadın iddet bekler: Hayız gören kadınlar; 3 hayız süresince, Hayız görmeyen, menopoz döneminde olanlar 3 ay ve hamile olanlar da doğum yapıncaya kadar İDDET beklerler. İddet bitince başkasıyla evlenebilirler. (65/3-7). Bu cüzün son suresi ise Tahrim suresidir. Burada Allah ve Rasûlüne itaat emredilir ve Peygambere eziyet edilmemesi istenir. Özellikle Hz. Peygamber'in eşlerine, dikkatli olmaları emredilir. Çünkü onlar müminlerin anneleridir ve diğer mümin kadınlara da örnek olacak bir hayat yaşamaları gerekir. Bu bağlamda kendilerine tarihte yaşamış 2 salih ve 2 kafire/fasika olan dört kadın örnek verilir. Ya güzel bir hayat yaşayıp Firavunun karısı Asiye ve İmran'ın kızı Meryem gibi CENNETLİK olacaksınız ya da Hz. Nuh ve Lut'un hanımları gibi CEHENNELİK olacaksınız, mesajı verilir. EŞLER birbirlerine iyi davranmalı ve müsamahalı olmalı ki dünya ve âhiretleri CENNET olsun. (66/10-12). (Ayrıca bk. Oral, Rıfat, Kur'an'la Buluşmak-2 (114 Sure: Yeni Bir Dünyanın İnşası, s. 254-275))

Bu cüzde Mülk, Kalem, Hâkka, Me'âric, Nuh, Cin, Müzzemmil, Müddessir, Kıyamet, İnsan ve Mürselât surelerinin tamamı bulunmaktadır. Cüzdeki surelerin mesajları: Allah'ın hakimiyetini kabul edin, vahye ve peygambere destek olun, tebliğe sabırla devam edin ve yaklaşan felaket/son olan kıyamete ve sorguya hazır olun, şeklindedir. 29. Cüzdeki temel konular ise şunlardır:

- a- **İlk bölümde bulunan** Mülk, Kalem, Hâkka ve Me'âric surelerinin ortak teması GERÇEKLER (tevhid, risalet ve âhiret)tir. MÜLK SURESİNDE, Allah tek otorite sahibidir ve her şey O'na itaat eder mesajı verilmekte ve insanların da iradeleri ile teslim olmaları gerektiği anlatılmaktadır. (67/1-30). Kalem suresinde, bilginin önemi yeminle vurgulandıktan sonra, GERÇEK BİLGİ olan vahye ve onun tebliğcisi peygambere destek olunması istenmektedir. (68/1-7). Aksi taktirde, bahçe sahipleri gibi hüsrana düşme tehlikesine dikkat çekilmektedir. (68/17-32). Hâkka suresinde ise, gerçekleşecek büyük felaketten (Hâkka'dan) haber verilir. (69/1-18). Bu surede Âhiretteki iki grup insan anlatılır: Kitabı sağından verilen BAŞARILI İNSANLAR ve kitabı solundan verilen başarısız insanlar. (69/19-52). Meâric suresinde de, önceki surede başlayan kıyamet ve âhiret konuları anlatılmaya devam eder. (70/1-18). Burada da iki grup insan misali verilir: (Hırs, sabırsızlık ve cimrilik gibi) ZAAFLARI OLANLAR ve (namaz, infak, namus ehli ve güvenilir olan) KUVVETLİLER. (70/19-44).
- b- **İkinci grup surelerin genel teması;** Doğruların ve gerçeklerin insanlara TEBLİĞ edilmesidir. Buradaki sureler Nuh, Cin, Müddessir ve Müzzemmil'dir. Nuh suresinde, Hz. Nuh'un tebliğ hayatı anlatılarak, bir tebliğcinin sabrı, dua ve istiğfarı BİZE öğretilir. (71/1-28). Cin suresinde, Rasûlullah'ın (Hz. Musa gibi) cinlerin de peygamberi olduğu, cinlerin Kur'ân'dan etkilenmeleri ve vahiy konusunda şeytanın kendilerini kandırdığını itiraf etmeleri aktarılır. (72/1-17). Müzzemmil suresinde ise, Hz. Peygamber'in ilk tebliğ çalışması bağlamında sözünün etkili olması için gece TEHECCÜT NAMAZINA devam etmesi gerektiği açıklanır. (73/1-11). Sonra hiç bırakmadan teheccüde devam eden Hz. Peygamber ve bazı sahabe-i kiram, hicretten sonra inen ayet ile tebrik edilir, övülür. (73/20). Müddessir suresinde de tebliğde devamlılığın esas olduğu ve örtülere bürünüp oturma yerine tebliğ çalışmalarına devam edilmesi gerektiği anlatılır. TEBLİĞDE süreklilik ve sistematik çalışma önemlidir. (74/1-7).
- c- **Üçüncü bölümdeki sureler'** Kıyamet, İnsan ve Mürselât'tır. Kıyamet suresinde, yoğun bir şekilde kıyamet ve diriliş konuları anlatılmaya devam eder. (75/1-40). İnsan (Dehr) suresinde, insanın yaratılışı, dünya ve âhiret hayatı özetlenir. Bu İNSANIN SERÜVENİDİR. (Önce yokluk, sonra yaratılış, dünyada hidayet veya dalalet, âhirette ise cennet veya cehennem.). (76/1-31) Bu cüzdeki en son sure ise, Mürselât'tır. Burada Allah'ın gücü son defa hatırlatılır: Melekler, rüzgar, yıldızlar, dağlar ve her şeyin sonu olan KIYAMET..(77/1-50)...

(Bk. Oral, Rıfat, Kur'ân'la Buluşmak-2 (114 Sure: Yeni Bir Dünyanın İnşası, s. 280-305))

Bu cüzde NEBE, Naziât, Abese, Tekvir, İnfitar, Mutaffifin, İnşikak, Buruc, Tarık, A'lâ, Ğaşiye, Fecr, Beled, Şems, Leyl, DUHA, İnşirah, Tin, Alak, Kadir, Beyyine, Zilzal, Adiyat, Karia, Tekasür, Asr, Hümeze, FİL, Kureys, Mâûn, Kevser, Kafirûn, Nasr, Leheb, İhlas, Felak ve Nas surelerinin tamamı bulunmaktadır. Cüzdeki surelerin mesajı: Geleceğin doğru okuyun ve takva sahibi olun, şeklindedir. 30. Cüzdeki temel konular şunlardır:

- a- İlk bölümde bulunan sureler; NEBE, Naziât, Abese, Tekvir, İnfitar, Mutaffifin, İnşikak, Buruc, Tarık, A'lâ, Ğaşiye, Fecr, Beled, Şems ve Leyl sureleridir. Bu surelerde; gelecekteki büyük felaket olan KIYAMET ve sonrasındaki ÂHİRET HAYATI farklı açılardan anlatılmakta, insanlar hesap günü gelmeden önce kulluğa davet edilmektedir. Abese suresinde, TEBLİĞİN herkese yapılması ve kimsenin küçük görülmemesi mesajı verilir. (80/1-16) Bilemeyiz, belki de o tebliğ ettiğimiz kişilerden İbrahim'ler, Musa'lar ve Muhammed'ler çıkar ve bütün dünyayı değiştirirler. Sonra Tekvir ve İnfitar surelerinde kıyametin dehşeti anlatılmaya devam eder. Mutaffifin suresinde ise, TİCARET AHLÂKI ve helal rızık üzerinde durulur. (83/1-36). Buruc suresinde ZALİMLERİN SONU (Ashab-ı Uhdud) üzerinden anlatılır. (85/1-22). Tarık ve A'lâ surelerinde Allah'ın gücü ve yüceliği anlatılır, insanlar tevhid inancına çağrılır. Fecr suresinde, sıkıntıların yakında sona ereceği ve zalimlerin helak edileceği mesajı verilir. (89/1-14). Beled suresinde, Mekke'den dünyaya yayılan çağrıya dikkat çekilir. (90/1-7). Bu konuda başarılı olmak için infak etmek (cömert olmak), bir de iman edip hakkı ve sabrı da tavsiye edenlerden olmak (sadık Müslümanlardan olmak) gerektiği açıklanır. Burada bize bir AİDİYET ve KİMLİK bilinci verilir. (90/12-18). Şems ve Leyl surelerinde Allah'ın nimetleri ve insanların sorumlulukları hatırlatılır.
- b- İkinci bölümdeki sureler; DUHA, İnşirah, Tin, Alak, Kadir, Beyyine, Zilzal, Adiyat, Karia, Tekasür, Asr ve Hümeze sureleridir. Duha suresi, sanki bir önceki Leyl suresinin devamı gibidir. Bu surede Allah'ın, peygambere olan yardımı ve desteği hatırlatılıp, onun da insanlara ve zayıflara iyi davranması gerektiği belirtilir. (93/1-11). İnşirah suresinde, Hz. Peygamber'e verilen nimetlerin anlatımı devam eder. Tin suresinde, KUTSAL BÖLGELERE yemin edilerek, insanın mükemmel yaratıldığı anlatılır, ondan da iman edip güzel işler yapması istenir. (95/1-8). Alak suresinde, Mekke'de ilk inen ayetler bulunmaktadır. Burada insanın Allah'ın adıyla vahyi (Kur'an'ı) okuması ve ilimle başkalarına tebliğ etmesi emredilir. (96/1-5). Kadir ve Beyyine surelerinde, Kur'an'ın yeryüzüne inmesi ve düşünce/zihniyet gelişimindeki misyonu anlatılır. Zilzal ve Kâria surelerinde, kıyamet son defa gündeme getirilir. Dünyanın ve kainatın sonunun büyük deprem (zilzal) ve büyük patlama (kâria) ile olacağı açıklanır. Tekasür suresinde, insanın HIRSININ kabre girinceye kadar devam ettiği vurgulanır. (100/1-11). Asr suresinde, her şeyin GEÇİCİ olduğu, sadece iman, amel-i salih, bir de hakkı ve sabrı tavsiye etmenin kalıcı olduğu belirtilir. (103/1-3). Hümeze suresinde ise, Peygambere ve Müslümanlara düşmanlık yapan, sermayenin ve mülkün kendisini ebedi kılacağını zanneden kişiler anlatılıp, bunların HUTAME'DEN (her şeyi param parça eden cehennemden) kurtulamayacağı vurgulanır. (104/1-9).
- c- Üçüncü bölümdeki sureler ise; FİL, Kureys, Mâûn, Kevser, Kafirûn, Nasr, Leheb, İhlas, Felak ve Nas sureleridir. Fil suresinde Allah'ın yardımı hatırlatılır ve en zor zamanda bile Mekke'yi Fil ordusundan koruduğu anlatılır. (105/1-5). Kureys suresinde ise, bu (Fil suresindeki) nimet karşılığında Arapların cahiliyedeki yöneticileri sayılan Kureys kabilesinin putlara değil, sadece ALLAH'A KULLUK etmeleri gerektiği açıklanır. (106/1-4). Maûn suresinde, o dönemdeki müşrik ve münafıkların insanlara nasıl zulmettikleri ve kulluğu terk ettikleri aktarılır. (107/1-7). Kevser suresinde, Müslümanlardan, o dönemdeki müşriklerin hatalarına düşmemeleri, kulluk edip cömert davranmaları istenir. (108/1-3). Kafirûn suresinde, bir YOL AYIRIMINA gidilir. Müslümanların hiçbir zaman, Allah ile birlikte putlara tapmayacakları, şirk koşmayacakları mesajı verilir. (109/1-6). NASR suresi, tek parça halinde inen en son suredir. Veda haccı sırasında Mekke'de inmiştir. Burada Allah'ın yardımı gelip zafer/feth gerçekleştiğinde; şımarmamak ve insanlara zulmetmemek, bilakis Allah'ı zikir ve hatalar için istiğfara devam etmek gerektiği belirtilir. (110/1-3). Tebbet (Mesed) suresinde ise, Mekke'deki ilk tebliğ günleri hatırlatılır ve Ebu Leheb dahil müşriklerin saldırıları ve beddualarının fayda vermediği, bilakis kendilerine zarar verdiği anlatılır. İHLAS suresinde, TEVHİD İNANCI son defa hatırlatılır. (112/1-4). Felak ve Nas surelerinde; tüm kötülüklerden ve KÖTÜLÜKLERİN SEBEBİ olan insan ve cin şeytanlarının şerrinden Allah'a sığınma ile Kur'an tamamlanır. (Bk. Oral, Rıfat, Kur'an'la Buluşmak-2 (114 Sure: Yeni Bir Dünyanın İnşası, s. 310-412)) -SADAKALLAHÜ'L-AZİYM (Allah Kur'an'ın başından sonuna kadar her konuda doğruyu söyledi.). -RIFAT ORAL-